Julia WAPRZKO
Uniwersytet Łódzki

PIENIŃSKI PARK NARODOWY¹ – CENNY KRAJOBRAZOWO I PRZYRODNICZO

Pieninom w podzięcie za głębokie przeżycia, które mi dały.
Władysław Strojny

Pieniński Park Narodowy (PPN) był pierwszym parkiem, który autorka odwiedziła. Ta wizyta spowodowała, że jeździła do niego co roku przez kolejne pięć lat. Doświadczała piękna jego terenu zarówno zimą, jak i latem. Zacytowane słowa (Strojny, 1987): „Pieninom w podzięcie za głębokie przeżycia, które mi dały”, zdają się najlepiej oddawać to, co w tym parku narodowym można przeżyć i zobaczyć oraz jak może zachwycić świat chronionego obszaru. Właśnie z tego względu autorka zdecydowała się opisać w niniejszym opracowaniu ten park narodowy.

Pieniński Park Narodowy został utworzony 1 czerwca 1932 r., a po drugiej wojnie światowej został restytuowany na mocy *Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 października 1954 r.* Wydane kilka lat temu *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 lipca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Pienińskiego Parku Narodowego* zawiera cele i szczegółowe zasady ochrony fauny i flory w PPN, przepisy dotyczące sposobów zachowania naturalnych siedlisk zwierząt i rodzimego występowania roślin, wytyczne na temat gatunków wchodzących w skład ochrony oraz

¹ Praca jest efektem wykonania przez autorkę zadania, zatytułowanego *Turystyka na obszarach chronionych w świetle własnych doświadczeń oraz wiedzy popularnej i naukowej*, podczas zajęć dydaktycznych o nazwie turystyczne i rekreacyjne użytkowanie obszarów chronionych, znajdujących się w programie pierwszego roku studiów licencjackich na kierunku turystyka i rekreacja na Uniwersytecie Łódzkim. Więcej na ten temat napisał Piotr Miazek w swojej notatce naukowej pt. *Turystyka na obszarach chronionych w Polsce* w niniejszym tomie.

instytucjonalne uprawnienia i kompetencje dotyczące poszczególnych form i obiektów na terenie PPN.

Obecnie park znajduje się na obszarze województwie małopolskiego, będącego popularnym regionem turystycznym, w którego granicach położonych jest w całości aż pięć parków narodowych.

Pieniński Park Narodowy leży w Pieninach, przy granicy polsko-słowackiej. Pasma to dzieli się na Pieniny Spiskie, Pieniny Właściwe (tu usytuowany jest park) i Małe Pieniny (rys. 1). Powierzchnia parku wynosi 2346 ha, z czego 1311 ha stanowi własność Skarbu Państwa. Ochroną ścisłą objęte jest 750 ha (zob. Pieniny).

Rys. 1. Położenie Pienińskiego Parku Narodowego
Źródło: Pieniński Park Narodowy (2013)

Fot. 1. Pszonak pieniński – endemit
w Pienińskim Parku Narodowym
Źródło: zob. Obrazy natury

Niewielki obszarowo PPN chroni, oprócz zbiorowisk naskalnych i piargowych, również zbiorowiska leśne, a wśród nich ok. 1100 gatunków roślin tzw. naczyniowych (prawie połowa gatunków występujących w Polsce). Flora Pienin charakteryzuje się dużym bogactwem i różnorodnością. Endemitami² pienińskimi są pszonak pieniński (fot. 1) i mniszek pieniński. Oprócz bogatej szaty roślinnej park chroni rzadkie gatunki motyli, takie jak np. paź królowej. Park corocznie jest odwiedzany przez ok. 700 tys. turystów, co w przeliczeniu na 1 ha powierzchni stanowi najwyższy wskaźnik natężenia ruchu turystycznego na terenie parków narodowych w Polsce (zob. GUS).

Z własnych doświadczeń zdobytych podczas wizyty w PPN autorka szczególnie wspomina wspinaczkę na Trzy Korony (982 m n.p.m) – najwyższy szczyt Pienin Środkowych, należący do Masywu Trzech Koron. Za każdym razem, gdy zdobywała ten szczyt, zachwycało ją coś innego. Szczególnie piękne były Trzy Korony zimą. Taras widokowy pozwalał dostrzec z oddali Tatry. Ciekawe jest wejście na szczyt szlakiem ze Szczawnicy – niebieskim – przez Sokolicę, Czertezik, Czerteż, Bajków Groń (Sokola Perć) i Zamkową Górę, lub z Bajków Gronia – szlakiem żółtym – przez polanę Wyrobek i przełęcz Szopkę, a stamtąd dalej – szlakiem niebieskim. Trasa jest na tyle łatwa, że nie wymaga szczególnej koncentracji na szlaku, dzięki czemu podczas wędrowki można obserwować przyrodę i zmieniający się co chwila krajobraz. Trzy Korony autorka zdobyła pięć razy – dwa razy zimą i trzy latem.

Kolejnym urzekającym miejscem w PPN jest wąwóz Homole – malowniczy rezerwat skalny, największy w Małych Pieninach. Autorce udało się zobaczyć to miejsce raz zimą (fot. 2) i trzy razy latem. Wąwóz ma długość ok. 800 m i jest dostępny dla turystów w miejscowości Jaworki koło Szczawnicy. Prowadzi tam szlak zielony, biegnący przez wąwóz Homole, Dubantowską Dolinkę, Rówieńki i Polanę pod Wysoką, aż na Wysokie Skalki.

Innym wartym odwiedzenia miejscem jest rezerwat krajobrazowy Zamek Czorsztyński. Ten obiekt autorka zwiedzała tylko jeden raz. Rezerwat został utworzony w 1970 r. i obejmuje skaliste wzgórze (588 m n.p.m.) z gotyckimi ruinami zamku z XIV w. Wzgórze leży w pasie skałek z czerwonego wapienia, wyróżniających się w krajobrazie, zwłaszcza kiedy wędruje się wzdłuż lewego brzegu Dunajca (fot. 3).

² Gatunek występujący tylko na jednym obszarze, ograniczonym w naturalny sposób i zwykle małym, takim jak wyspa, góry itp. (Dubisz, 2003).

Fot. 2. Wąwóz Homole zimą w Pienińskim Parku Narodowym
Źródło: fotografia autorki

Fot. 3. Ruiny Zamku Czorsztyn zimą porą w rezerwacie
krajobrazowym w Pienińskim Parku Narodowym
Źródło: fotografia autorki

Całą panoramę i krajobraz Pienin wraz z tym rezerwatem obrazowo opisuje Strojny w książce *Pieniny* (1987). Przytoczmy jeden z fragmentów tej publikacji:

Wyobraźmy sobie, że stoimy na najwyższym szczycie Tatr i obejmujemy wzrokiem północne przedpole tych gór. Przed sobą widzimy przede wszystkim łagodnie zaokrąglone pasma i liczne szczyty beskidzkie. Wśród nich oko nasze odkrywa nagle wąski pas białych i czerwonych wapiennych skał, wyraźnie odcinających się w krajobrazie. Geologowie nazywają tę strefę skał Pienińskim Pasem Skalkowym.

Autor we wspomnianym opracowaniu zagłębiał się w charakterystykę fizjograficzną Pienin. Wyjaśnił, jak powstały te góry oraz opisał ich bogatą florę, ukazując nieodłączne powiązanie Pienin z obszarem chronionym tego pasma, czyli PPN. Istotną część książki stanowi rozdział poświęcony właśnie temu parkowi oraz problematyce skutecznego przestrzegania przepisów i zasad jego funkcjonowania. Podejmując zagadnienie turystyki, znaczącej dla tego terenu, Strojny zaakcentował zagrożenie konfliktem na styku ochrony środowiska i rozwoju ruchu turystycznego.

Oprócz wiedzy merytorycznej autor tej monografii przekazał czytelnikom również informacje praktyczne dotyczące parku narodowego, podając m.in. adres siedziby Dyrekcji Pienińskiego Parku Narodowego, która mieści się w Krościenku nad Dunajcem, oraz opisując strukturę administracyjną i kompetencje różnych grup pracowników (leśniczych, strażników itp.). W swojej publikacji Strojny napisał także o funkcjonującym organie doradczym i opiniodawczym w sprawach związanych z działalnością naukową, gospodarczą i turystyczną, który stanowi Rada Pienińskiego Parku Narodowego. Do dzisiaj te informacje są aktualne. W uzupełnieniu trzeba dodać, że: „Jednym z zasadniczych celów Pienińskiego Parku Narodowego jest udostępnianie go do badań naukowych. Dobrze zachowane naturalne i półnaturalne ekosystemy, wyjątkowo wysoki poziom różnorodności biologicznej oraz skomplikowana budowa geologiczna sprawiają, że Pieniny są wdzięcznym i popularnym «laboratorium badawczym»” (zob. Pieniński Park Narodowy).

W celu przyjrzenia się, czy zagrożenie ze strony człowieka, w tym przypadku turystów, odczuwalnie rozwinęło się w PPN, autorka zapoznała się z artykułem *Ruch turystyczny w Pienińskim Parku Narodowym* (Warcholik, Majewski, Kiszka, b.r.w.). Trzej autorzy podjęli temat odwiedzania parku przez turystów i opisali wyniki badań ruchu turystycznego, które były prowadzone przez Studenckie Koło Naukowe Geografów Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie w 2007, 2008 i 2009 r. Badania miały na celu określenie poziomu natężenia ruchu turystycznego PPN i przestrzennych zmian zaobserwowanych pod jego wpływem oraz wyodrębnienie odcinków szlaków najczęściej uczęszczanych przez turystów. Stwierdzono, iż PPN cieszy się dużą popularnością wśród odwiedzających i należy do parków o największym natężeniu ruchu turystów. Biorący udział w badaniu respondenci ocenili jednak ruch turystyczny w parku jako nieuciążliwy.

Reasumując, autorka może stwierdzić, że choć Pieniński Park Narodowy jest jednym z najmniejszych w Polsce, to stanowi on piękne miejsce o różnorodnych siedliskach flory i zróżnicowanej, unikatowej faunie. Jest

to teren cenny również pod względem krajobrazowym z uwagi na piękno występujących tam skał, przełomu Dunajca i rezerwatu obejmującego ruiny gotyckiego zamku w Czorsztynie. Pieniński Park Narodowy cieszy się ogromną popularnością wśród turystów, bowiem walory turystyczne, jakie oferuje, zachwycają. Wobec dużego zainteresowania turystów PPN zarządzający muszą podejmować bezustanne starania w celu utrzymania równowagi między ochroną jego środowiska a udostępnianiem go odwiedzającym.

Bibliografia

- Dubisz, S. (2003). *Uniwersalny słownik języka polskiego*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- GUS. Pobrane z: <http://stat.gov.pl> (03.12.2018).
- Obrazy natury. Pobrane z: <http://doniuhar.blogspot.com/2015/06/pszonak-pieninski-erysimum-pieninicum.htm> (03.12.2018).
- Pieniński Park Narodowy* (2013). Pobrano z: <http://www.odkryjmalopolske.pl/pieninski-park-narodowy.html> (03.12.2018).
- Pieniny. Pobrano z: https://pl.wikipedia.org/wiki/Pieni%C5%84ski_Park_Narodowy (03.12.2018).
- Pieniny. Pieniński Park Narodowy. Pobrano z: https://www.pieninypl.pl/files/img/fck/8910195/pieninskipn/File/Pieniny%20Przyroda%20i%20Czlowiek%20t.11/Pien11_149-156_internet.pdf (03.12.2018).
- Pieniński Park Narodowy*. Pobrano z: http://stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/krak/ASSETS_turystyka_2007_2.2.1.pieninski_park_narodowy_pl.pdf (03.12.2018).
- Pieniński Park Narodowy – badania naukowe. Pobrano z: <https://www.pieninypl.pl/pl/1187/0/badania-naukowe.html> (03.12.2018).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 lipca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Pienińskiego Parku Narodowego. DzU 2014, poz. 1010.
- Strojny, W. (1987). *Pieniny*. Warszawa: Wiedza Powszechna.
- Warcholik, W., Majewski, K., Kiszka, K. (b.r.w.). *Ruch turystyczny w Pienińskim Parku Narodowym*. Pobrano z: https://www.pieninypl.pl/files/img/fck/8910195/pieninskipn/File/Pieniny%20Przyroda%20i%20Czlowiek%20t.11/Pien11_149-156_internet.pdf (03.12.2018).